Utbildningsinspektion i Åsaka och Norra Björke skolor, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning 1
Underlag 1
Beskrivning av rektorsområdet 2
Sammanfattande bedömning 2
Bedömning av resultaten 3
Bedömning av genomförandet 4
Bedömning av förutsättningarna 7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Åsaka och Norra Björke skolor den 25–26 oktober 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/ Inspektion). Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Trollhättans kommun och rektorsområdet**,** dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Åsaka och Norra Björke skolor intervjuades elever, lärare, kurator, skolsköterska och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och

studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Norra Björke skola	**Antal barn/elever**
Skolbarnsomsorg	22
Förskoleklass	7
Grundskola	16
Åsaka skola	**Antal barn/elever**
Skolbarnsomsorg	63
Förskoleklass	15
Grundskola	113

Åsaka/Norra Björke är ett stort geografiskt område utanför centralorten Trollhättan. Området består av två mindre samhällen omgivna av natur. Eleverna bor vanligen i enfamiljshus i samhällena eller på landsbygden runt omkring. Flertalet elever är beroende av skolskjuts för att komma till skolan. Kommunens grundskoleverksamhet är uppdelad i fem områden med var sin områdeschef. Åsaka/Norra Björke ligger i området Öster. Det är några kilometer mellan skolorna.

I Norra Björke skola finns en klass med elever i förskoleklass samt årskurserna 1–3. Personal och elever arbetar i ett arbetslag.

Åsaka skola består av åldersbundna klasser från förskoleklass till årskurs 6. Elever och personal arbetar i arbetslag. Ett arbetslag för förskoleklass till och med årskurs 2 samt ett för årskurserna 3–6.

På skolorna finns ett fåtal elever med annat modersmål än svenska.

Det har varit stor omsättning såväl på lärartjänster som på rektorstjänsten de senaste åren. Nuvarande rektor hade vid inspektionstillfället innehaft sin tjänst i nio månader.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Åsaka och Norra Björke skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna möts av en mycket positiv och välkomnande attityd från elever och personal. De flesta eleverna uppger att de är trygga och trivs i sin skola.

Inspektörerna bedömer att det i flera klasser bedrivs ett aktivt och engagerat pedagogiskt arbete. Kvaliteten på och utformningen av undervisningen varierar mycket.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)
- Skolorna saknar likabehandlingsplaner (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på rektorsområdet inom följande områden.

- Skolorna bör vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen.
- Skolorna bör skyndsamt förbättra sitt arbete för att förebygga och förhindra att elever blir kränkta och för att agera på ett tydligt och relevant sätt om kränkningar uppstår.
- Skolorna bör utveckla arbetet med att tydliggöra målen för utbildningen för eleverna.
- Skolorna bör arbeta för att öka elevernas inflytande över det egna lärandet.
- Skolornas kvalitetsredovisningar och arbetet med att ta fram dem bör utvecklas för att bättre överensstämma med kraven i förordningen.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

I skolorna görs ingen systematisk bedömning av elevernas kunskapsutveckling i de tidigare årskurserna. Det arbetslag som arbetar med årskurserna F–2 börjar under innevarande läsår använda sig av ett diagnosmaterial i svenska. Detta skall successivt användas även i de äldre klasserna. Eftersom rektorsområdet saknar system för att följa elevernas kunskapsutveckling kan inspektörerna inte bedöma denna. Inspektörerna bedömer att skolan måste utveckla arbetet med att bedöma elevernas kunskapsutveckling. Se vidare om Systematiskt kvalitetsarbete i den för kommunen övergripande rapporten.

Resultaten av nationella prov 2006 visar att av 24 elever når 75 procent målen i matematik, 69 procent i svenska samt 62 procent i engelska. Samtliga elever som inte når målen är pojkar. Någon analys av den bristande måluppfyllelsen presenteras inte och inte heller planerade åtgärder för att höja måluppfyllelsen. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör analysera resultaten vid nationella prov samt vidta åtgärder för att höja måluppfyllelsen.

Normer och värden

Vid Åsaka skola finns ett elevråd som träffas regelbundet. Eleverna upplever att de har ett visst inflytande över frågor som berör hela rektorsområdet via elevrådet och att de vuxna lyssnar på dem. Däremot uppger de att inflytande över arbetssätt i respektive klass samt över det egna lärandet varierar starkt mellan

klasserna. Denna bild bekräftas vid samtal med lärare och vid lektionsbesök. Se vidare avsnittet arbetsmiljö och delaktighet.

De flesta eleverna uppger att skolmiljön är trygg men det finns också elever som är utsatta och tycker att de inte får tillräcklig hjälp av vuxna. Elever och föräldrar uppger att det förekommer mobbning på Åsaka skola. De flesta eleverna anser att de vuxna tar tag i eventuella konflikter. Men det finns också elever som upplever att de vuxna inte tar tag i kränkande behandling. Elever uppger också att det fattas vuxna på skolgården under rasterna. Inspektörerna vill påpeka att det inte är acceptabelt att kränkningar förekommer. Se vidare nästa avsnitt.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för skolformen.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen för grundskolan skall eleverna successivt utöva ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet på skolan. Som tidigare nämnts i denna rapport har eleverna vid Åsaka och Norra Björke skolor varierande möjligheter att ha inflytande över och ta ansvar för verksamheten i klassen samt det egna lärandet. I kommunen genomförs varje år en enkät bland elever i årskurs 3 och 5. Resultaten från de senaste två åren visar att andelen elever som upplever att de har inflytande över sin utbildning ökat. Dock är det fortfarande cirka 20 procent av eleverna som uppger att de inte har inflytande över utbildningen. En förutsättning för att kunna ha ett reellt inflytande över sitt lärande i en målstyrd skola är att eleverna känner till vilka målen för utbildningen är. Vid samtal med elever och personal framkommer det att det varierar mellan ämnen och lärare om eleverna får kännedom om kursplanernas mål för respektive ämne. Inspektörerna ser vid besöken i klassrummen endast undantagsvis tecken på att rektorsområdet arbetar för att eleverna skall få kännedom om målen för undervisningen. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör utveckla arbetet med att tydliggöra målen för eleverna samt öka elevernas inflytande över det egna lärandet i enlighet med intentionerna i läroplanen för grundskolan.

Rektorn har initierat ett gediget arbete för att i samverkan med personal, företrädare för elever och deras vårdnadshavare utforma ordningsregler för skolan. Eleverna är väl förtrogna med detta arbete och stolta över att ha varit involverade.

På skolorna finns en så kallad handlingsplan för motverkan av mobbning. Denna plan är föråldrad och tar till exempel inte upp situationer då vuxna kränker barn. Inte heller anges och definieras diskrimineringsgrunder. Inspektörerna förutsätter att skolorna beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete. Från och med den 1 april 2006 råder ett utryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS

2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Detta arbete skall beskrivas i likabehandlingplanen.

Inspektörerna noterar att arbetet med att ta fram en likabehandlingsplan är påbörjat i Norra Björke och Åsaka rektorsområde. Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka att den 15 oktober 2006 trädde bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande anpassas efter deras ålder och mognad. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling.

Inspektörerna bedömer det som otillfredsställande att skolorna saknar likabehandlingsplaner enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Inom skolorna saknas enligt elever, personal och rektorn ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att förebygga kränkningar och konflikter. Inspektörerna ser vid lektionsbesök exempel på att klasser arbetar med värderingsövningar. Men det finns också klasser där elever och personal uppger att de mycket sällan arbetar med att förbättra förhållningssätten gentemot varandra. Kurator, psykolog och rektorn har initierat kompetensutveckling för samtliga lärare där dessa frågor behandlas. Med tanke på att kränkningar förekommer på rektorsområdet och att elever inte upplever att de vuxna alltid agerar på ett kraftfullt sätt bedömer inspektörerna att rektorsområdet skyndsamt bör förbättra sitt arbete för att förebygga och förhindra att elever blir kränkta och för att agera på ett tydligt och relevant sätt om kränkningar uppstår.

För samverkan med föräldrar finns en lokal styrelse. Vid inspektörernas besök är det oklart vad denna styrelse har för befogenheter. Vid intervju med föräldrar i den lokala styrelsen framkom att de snarast anser sig vara en förstärkt föräldraförening utan beslutanderätt i frågor som rör skolans verksamhet. Se vidare kommunrapporten.

Innehåll

Det pedagogiska arbetet på skolorna varierar mycket mellan arbetslagen. I arbetslagen för yngre elever på bägge skolorna sker ett samarbete mellan förskoleklass och grundskoleklasser. Vid tillfället för inspektionen håller ett av arbetslagen på att starta ett omfattande temaarbete som skall avslutas med en föreställning för de andra eleverna och för föräldrar. Detta sker i samverkan med den kommunala kulturskolan. I ett annat av arbetslagen är undervisningen mer strikt upplagd ämnesvis och enligt eleverna är samverkan mellan de olika lärarna som undervisar i klasserna begränsad. Tematiska studier förekommer i liten omfattning. Lärare och rektorn uppger att det inte tidigare pågått ett kontinuer-

ligt samtal om innehållet i verksamheten men att detta nu initierats i det så kallade pedagogiska forumet. Inspektörerna kan, i samtalssituationer, konstatera att det blir påfallande tyst när frågor om undervisningens innehåll, bedömningar och elevernas inflytande kommer upp. Enligt läroplanen förutsätter skolans uppdrag att främja lärande en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutvecklingen sker. Inspektörerna vill därför påpeka vikten av att denna diskussion förs inom rektorsområdet.

Enligt regeringsformen är det förbjudet att mot vederbörandes vilja tvinga någon att delta i sammankomst för opinionsbildning. Gudstjänst eller religiös andakt är sådana sammankomster som faller under denna bestämmelse. Verksamheten i den offentliga skolan får inte utformas så att eleverna utsätts för påverkan, ägnad att få dem att anamma en viss religiös trosuppfattning. Det är därför viktigt att skolan är omsorgsfull när det gäller att utforma undervisningen i frågor där kraven på saklighet och allsidighet framträder starkt. Det är också väsentligt att skolan ger hemmen insyn i hur undervisningen i sådana frågor kommer att utformas. Skolan skall sträva efter att utforma sin verksamhet så att varje elev skall kunna delta. En skolavslutning är, om den är obligatorisk för eleverna att delta i, att se som en del av utbildningen och omfattas därför av de krav som ställs på denna. Vid Åsaka/Norra Björke rektorsområde sker avslutningarna i kyrkan. I en utvärdering av avslutningen som inspektörerna tar del av framkommer det att prästen bland annat håller en predikan som hon kallar skolgudstjänst samt välsignar barnen. Inspektörerna vill påpeka att innehållet i skolavslutningarna innebär att bestämmelserna i skollagen om att befria elev från att delta i inslag i verksamheten aktualiseras. En förutsättning för att vårdnadshavaren skall kunna göra en sådan begäran om befrielse är att denne informeras om utformningen av skolavslutningen.

Individanpassning och stöd

På skolorna finns rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Skolorna har ett inkluderande synsätt vilket innebär att elever i hög utsträckning får särskilt stöd inom ramen för undervisningen i ordinarie klass. Enligt lärare och rektor får elever i behov av särskilt stöd detta stöd i tillräcklig omfattning.

Utvärdering av lärandet

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Samtliga elever inom rektorsområdet har en sådan plan som upprättas vid utvecklingssamtalen. I denna berörs elevers kunskapsutveckling samt den sociala utvecklingen. Lärarna uppger dock att det inte finns gemensamma rutiner och system för att kontinuerligt utvärdera elevernas kunskapsutveckling i relation till de nationella målen i samtliga ämnen. Som tidigare berörts i denna rapport bedömer inspektörerna att skolan bör utveckla arbetet med att bedöma elevernas kunskapsutveckling.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Kvalitetsredovisningen, skall enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m., innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan, förskolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningarna skall verksamhetens förutsätt-

ningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Skolans och fritidshemmets kvalitetsredovisning skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningarna för Norra Björke och Åsaka skolor följer den mall som utarbetats av Trollhättans kommun. Upplägget innebär att kvalitetsredovisningarna huvudsakligen omfattar redovisning av hur skolorna lyckats med de verksamhetsuppdrag som kommunfullmäktige gett utbildningsnämnden i mål- och resultatplanen (MRP). Inspektörerna får uppfattningen att kvalitetsredovisningen i hög grad betraktas som en avrapportering till förvaltningen, inte som ett redskap i rektorsområdets lokala utvecklingsarbete. Arbetet i verksamheten redovisas mycket summariskt och resultatet avseende elevernas kunskapsutveckling berörs i ringa omfattning. Inspektörerna noterar också att exempelvis resultat från de nationella proven i årskurs 5, inte redovisas, följs upp och utvärderas samt att det i kvalitetsredovisningen inte finns en samlad bild av elevernas kunskapsresultat. Se vidare i den för kommunen övergripande rapporten om systematiskt kvalitetsarbete. Lärare och elever har inte varit delaktiga i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar och arbetet med att ta fram dem bör utvecklas för att bättre överensstämma med kraven i förordningen.

Kvalitetsarbetet vid skolorna har enligt rektorn och personalen varit eftersatt då kontinuitet bland personalen saknats. Inspektörerna kan konstatera att nuvarande rektorn har planer för hur arbetet med kvalitetsredovisningen skall kunna bli ett led i kvalitetsarbetet på skolan. Arbetet med att ta fram ordningsreglerna nämns av rektor och personal som ett led i att påbörja ett systematiskt kvalitetsarbete. Inspektörerna får intrycket att det finns goda förutsättningar för att bygga upp ett fungerande kvalitetsarbete i rektorsområdet. Dock vill inspektörerna påpeka att det är av vikt att detta arbete påskyndas.

Ledning

Rektorn uppger att han har god kommunikation med förvaltningen via sin områdeschef. Rektorn ingår tillsammans med övriga rektorer i Östra området i en ledningsgrupp som träffas en gång i veckan och diskuterar verksamhetsfrågor. Rektorn är enligt lärare förtrogen med verksamheten. Eleverna uttrycker mycket stort förtroende för rektorn.

Inspektörerna bedömer att det finns förutsättningar för skolledningen att framledes leda skolans utveckling på ett bra sätt.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Skolornas personal har i hög utsträckning utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Kompetensutvecklingsplaner för personalen finns inte. Enligt rektorn planlägger han planlägger han behovet av kompetensutveckling i samband med utvecklingssamtalen. Skolövergripande behov räknar han med skall komma fram

då skolorna nu mer systematiskt börjar arbeta med kvalitetsredovisningen. Inspektörerna vill i sammanhanget påminna om att rektorn enligt läroplanen har ett ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som behövs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter.

Rektorn har genomgått kommunal ledarutbildning i den kommun han tidigare var anställd i.

Tillgången till datorer är god på skolan. Eleverna uppger att de ofta använder sig av datorer i sitt skolarbete och att de vet hur de skall hantera dem.

Inspektörerna att eleverna vid Åsaka och Norra Björke skolor har tillgång till utbildning i den omfattning som skall erbjudas enligt de nationella bestämmelserna.

Datum	Ort
2007-08-28	Göteborg

Anna Wide

Birgit Persson